

Gränös historiska band med Slaget vid Svensksund och Strindbergs Hemsö.

Sveriges berömda seger vid sjöstriden i Svensksund år 1790 är upprinnelsen till att familjerna Berg och Rydin idag har sina sommarställen här på Gränö. Marianne Berg och hennes syster Birgitta Rydin är nämligen ättlingar till systemen till en av den tidens legendariska sjökapten - cofferdikaptén Carl Peter Blom - som efter en insats i det Svensk-Ryska Kriget i Finska viken 1788-1790 blev rikt belönad av kung Gustav III och därmed kunde köpa skärgårdsdelen av Tyresö gods. Egendomen omfattade Smådalarö, Västertorp, Älgö, Gränö, Kymendö, Fjärdlång, Fåglarö, Mörtö och Huvudskärs fiskeläge. Ytterligare släktband finner man i Strindbergs roman Hemsöborna där förebilden till Madam Flods make i första äktenskapet, "Floden" - Carl Anders Berg på Kymendö - också är ättling till Carl Peter Bloms syster.

Historien om Carl Peter Blom (1762 – 1818)

Carl Peter Blom föddes på Mefjärd strax söder om Kymendö. Fadern var cofferdistyrmannen Anders Blom och modern var Anna Maria Carlsdotter, bonddotter från Fjärdlång. När Carl Peter var sex år gammal dog fadern. Hans morbror, cofferdikaptén Carl Gustaf Berg, tog sig an honom och lärde honom till sjöman. När han var 20 år mönstrade han på som styrman på skeppet Minerva, fört av hans morbror. Vid 21 års ålder var han skeppare på eget fartyg och gjorde resor på Medelhavet och till Amerika. Under en tid arbetade han för Västindiska Kompaniet och seglade på traden Stockholm – Gustavia, huvudorten i den svenska kolonin St Barthelemy i nuvarande Karibien.

Det Svensk-Ryska Kriget i Finska viken, som pågick under åren 1788–1790, slutade efter flera förlorade sjöslag med en överraskande svensk seger vid Slaget i Svensksund den 9 juli 1790. Carl Peter deltog här som kapten på fullriggaren "Italiens Fregatt". Vid hemkomsten hade flottan med sig femtiofyra turkar som svenskarna fritagit ur rysk fångenskap. Ryssland var i krig även med Turkiet men eftersom Sverige hade allierat sig med det Ottomanska imperiet ville vår kung snabbt få dessa fångar återbördade till sitt hemland. Carl Peter Blom fick då i uppdrag av Gustav III att med sitt skepp transportera

de fritagna turkarna hem till Konstantinopel. Att segla utefter den nordafrikanska kusten i Medelhavet var på den tiden förenat med stora risker för piratöverfall. Carl Peter hade därför fått med sig dyrbara gåvor från kungen att överlämnas till regenterna i Barbareskstaterna så att hans fartyg skulle undgå kapning. Carl Peter lyckades med sitt uppdrag. I Turkiet sålde han sedan sitt fartyg och liftade tillbaka hem till Sverige med andra segelfartyg. Carl Peter gjorde en god förtjänst på resan. Av kungen fick han 75.000 riksdaler banco vilket var en enorm summa på den tiden. Han gjorde sedan flera resor till Medelhavet med eget fartyg, blev skeppsredare och köpte fastigheter i Stockholms skärgård (Smådalarö med tillhörande öar). Skärgårdsborna kallade honom "Sjörövarkaptenen". På den tiden bedrevs kapning helt legitimt i Medelhavet, och att en cofferdikaptan på kort tid kunde skapa sig en stor förmögenhet kunde bara förklaras med sjöröveri...

Carl Peter Blom bosatte sig sedermera på Smådalarö gård. Hans syster Anna Catharina och hennes make Pehr Pehrsson brukade gården på Fjärdlång. De hade två söner, Anders och Gabriel Berg samt dottern Christina. Efternamnet Berg hade de tagit från moderns morbror Carl Gustaf Berg. Carl Peter förordnade Anders till inspektör på Smådalarö. Anders förde gårdsdagbok där han bl.a. skriver om cofferdikaptan Bloms många resor till systemen och svågern på Fjärdlång.

Carl Peter Blom gifte sig aldrig utan dog barnlös år 1818. Systemen och svågern (Anna Catharina och Pehr) ärvde honom. De sålde i sin tur Kymendö till deras son Gabriel, Fjärdlång till dottern Christina och största delen av skärgårdsegendomen till sonen Anders. Ättlingar till Carl Peters systerson Anders Berg äger än idag huvudfastigheten på Huvudskär.

Carl Peter Blom
"Sjörövarkaptenen"
(1762-1818)

Carl Gustaf Berg
Morbror till Carl Peter
(1732-1821)

Anna Catharina Blom
Syster till Carl Peter
(1760-1831)

Hemsöbornas "Floden" (Carl Anders Berg) och "Madam Flod" (Susanna Elisabeth Berg)
Gabriel Pehrsson Berg som alltså köpt hemmanet Kymendö av sina föräldrar flyttade dit med sin hustru Sophia och deras ettårige son Carl Anders år 1819. Sophia dog år 1829 och Gabriel fortsatte att bruka gården i ytterligare tre år fram till 1832 då han avlider. Hans son Carl Anders var då endast 13 år. Först 1839, vid myndig ålder, fick han ta över hemmanet Kymendö "Hemsö". Samma år gifter sig Carl Anders med den fem år äldre pigan Susanna Elisabeth född Sundgren från den numera försvunna Långviks Östergård på Ornö. Paret fick dottern Christina och sonen Albert. Carl Anders Berg dog vid 39 års ålder i scharlakansfeber. Fem månader senare dör dottern Christina i samma sjukdom endast 17 år gammal. Modern Susanna Elisabeth "Madam Flod" stod nu ensam med sin nioårige son Albert "Gusten". Åtta år efter Carl Anders Berg "Flodens" död kom den 30-årige drängen Jonas Eriksson "Carlsson" till Kymendö. Han var född i Värmland. Redan ett halvt år efter hans ankomst, lyste det mellan honom och Susanna Elisabeth, som nu var 53 år gammal. De vigdes i juni 1867 av kapellpredikant Ekström från Ornö. Genom giftermålet hade Susanna Elisabeth knutit en driftig och duktig jordbrukare till ön. Jonas Eriksson utvidgade åkerarealen, byggde ladugård, loge och en undantagsstuga. Sonen Albert ägnade sig främst åt jakt och fiske. Nu vid mitten av 1800-talet började ångbåtar trafikera skärgården och med dem kom sommargästerna. I tre somrar i början av 1870-talet hyrde Susanna Elisabeth och Jonas Eriksson ut till några studenter, en av dem var August Strindberg, som var jämngammal med Albert.

Strindberg trivdes mycket bra på Kymendö. Efter ett uppehåll åren 1874-1880 fortsatte han att vistas där på somrarna fram till 1883. Meningen var sedan att efter en planerad utlandsvistelse på ett år komma tillbaka till Kymendö, där han hade gjort upp om att hyra för ytterligare fem säsonger framåt, men så blev det inte. Strindberg bosatte sig i stället i Frankrike, Tyskland, Schweiz och Danmark under hela fyra år. Tanken på att skriva en roman om kymendömiljön dök upp gång efter annan under åren 1884-1886. Han väntade dock länge med detta i hopp om att få komma dit igen, men i Lindau vid Bodensjön skrev så Strindberg sin roman under fem veckor. Den utkom 1887. Han skrev boken under en av de olyckligaste perioderna i sitt liv med kriser, depressioner och svartsjuka. Äktenskapet med Siri von Essen stod inför sin upplösning. När manuskriptet var färdigt skrev han: "Ledsen och trött, utpinad, jagad som ett vilt djur satt jag i augusti vid mitt skrivbord för att roa mig själv. Skrev en bonddrängs historia, mina sommarminnen från oförgätliga dagar i Stockholms skärgård, och beslöt göra en svensk och en rolig och grovkornig kostlig bok". Det blev romanen Hemsöborna.

Susanna Elisabeth Berg
"Madam Flod"
(1814-1876)

Jonas Eriksson
"Carlsson"
(1837-1886)

Carl Albert Theodor Berg
"Gusten"
(1850-1928)

Källor:

- Carl-Eric och Marianne Berg, Gränö
- Wikipedia
- Skriften *Kymendö – Strindbergs Hemsö* av Karin Lindeberg och Britt-Marie Utter Wahlström

Sammanställt av Claes Söderström, Gränö, juni 2013